

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Статистичний збірник

Ужгород 2014

ПЕРЕДМОВА

Статистичний збірник "Навколишнє середовище та використання природних ресурсів у Закарпатській області" містить всебічну інформацію, що характеризує техногенне навантаження на навколишнє середовище області.

Збірник містить статистичну інформацію як за 2013р., так і у динаміці за ряд років по області та у розрізі районів.

Вартісні показники наведені у фактичних цінах.

Збірник розрахований на спеціалістів, які працюють у сфері охорони навколишнього природного середовища, науковців, студентів та зацікавлену громадськість.

Статистика докiлля, у порiвняннi з iншими її сферами, є достатньо молодю. Вона охоплює такі компоненти природного середовища як повітряний басейн, водні, земельні ресурси, лісовий та заповідний фонди, біологічне різноманіття флори і фауни.

Система статистичних показників з охорони навколишнього природного середовища включає надходження забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, скидання забруднених стоків, наявність, утворення та розміщення небезпечних відходів у докiллі.

Статистичні дані щодо земельних, водних, рослинних, тваринних ресурсів характеризують їх стан, наявність, особливості та обсяги використання.

Лісове господарство області представлено широкою системою економічних показників, які всебічно висвітлюють діяльність цієї галузі. Це, зокрема, рубки головного користування, заготівля деревини, проведення лісокультурних та лісозахисних робіт, охорона лісу від шкідників та пожеж.

Окрема сукупність статистичних показників відображає економічний механізм природокористування, який в останні роки набув стрімкого розвитку. Серед них – екологічні збори за забруднення повітря, водних та земельних ресурсів, відшкодування збитків та штрафи за порушення природоохоронного законодавства, витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення, поточні витрати на виконання природоохоронних заходів тощо.

Статистичний облік викидів шкідливих речовин від пересувних джерел забруднення передбачає такі складові: облік викидів від автотранспорту, що перебуває у приватній власності населення, підприємств, організацій, установ, та облік викидів від залізничного, авіаційного транспорту та виробничої техніки. Кожен з цих облікiв має свою специфіку, але всі вони побудовані на застосуванні розрахункового методу з використанням наявної статистичної інформації.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
СКОРОЧЕННЯ	4
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ	4
1. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ	7
1.1. Основні показники охорони атмосферного повітря.....	8
1.2. Викиди окремих забруднюючих речовин в атмосферу у 2013 році.....	8
1.3. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	9
1.4. Викиди забруднюючих речовин у розрахунку на одну особу	9
1.5. Викиди забруднюючих речовин у розрахунку на квадратний кілометр.....	9
1.6. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами економічної діяльності у 2013 році.....	10
1.7. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по містах та районах у 2013 році.....	11
1.8. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення.....	12
1.9. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у розрахунку на одну особу	13
1.10. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у розрахунку на квадратний кілометр.....	14
1.11. Викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення	15
1.12. Викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення	15
1.13. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від пересувних засобів по містах та районах у 2013 році.....	16
1.14. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних засобів у 2013 році.....	17
2. ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ	18
2.1. Основні показники використання і відведення води.....	19
2.2. Забір води із природних водних об'єктів.....	19
2.3. Забір води із поверхневих водних об'єктів.....	20
2.4. Забір води із підземних джерел.....	20
2.5. Втрати води при транспортуванні.....	21
2.6. Використання свіжої води.....	21
2.7. Використання свіжої води на побутово-питні потреби.....	22
2.8. Використання свіжої води на виробничі потреби.....	22
2.9. Використання свіжої води на сільськогосподарські потреби.....	23
2.10. Забір, споживання та скидання води.....	23
2.11. Загальне водовідведення.....	23
2.12. Скидання забруднених стічних вод у поверхневі водні об'єкти.....	24
2.13. Скидання нормативно-очищених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти.....	24
3. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ОХОРОНА	25
3.1. Земельний фонд області.....	26
3.2. Структура земельної площі.....	26

3.3.	Загальна земельна площа та розподіл сільськогосподарських угідь по землевласниках і землекористувачах.....	27
4.	ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ.....	28
4.1.	Основні показники поводження з відходами.....	29
4.2.	Утворення відходів.....	29
4.3.	Наявність відходів у спеціально відведених місцях та на території підприємств за класами небезпеки.....	29
4.4.	Утворення відходів за класами небезпеки від виробничої сфери.....	29
4.5.	Утворення відходів та поводження з ними по містах та районах у 2013 році від виробничої сфери.....	30
4.6.	Утворення відходів по районах у 2013 році від виробничої сфери.....	31
4.7.	Наявність відходів у спеціально відведених місцях та на території підприємств по районах у 2013 році.....	32
4.8.	Утворення відходів по регіонах України.....	33
4.9.	Утилізовано, оброблено (перероблено) відходів по регіонах України.....	34
5.	ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ.....	35
5.1.	Основні показники ведення лісового господарства.....	36
5.2.	Відтворення лісів.....	37
5.3.	Кількість лісових пожеж в лісах області.....	38
5.4.	Площа лісових земель, пройдена пожежами.....	38
5.5.	Збитки, заподіяні лісовими пожежами.....	38
5.6.	Кількість пожеж та лісова площа, пройдена пожежами.....	39
5.7.	Загибель лісових насаджень.....	39
6.	ЗАПОВІДНІ ЗОНИ ТА МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.....	40
6.1.	Основні показники ведення мисливського та заповідного господарства.....	41
6.2.	Загальна кількість копитних тварин.....	41
6.3.	Загальна кількість хутрових звірів.....	42
6.4.	Загальна кількість пернатої дичини.....	42
7.	ВИТРАТИ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ.....	43
7.1.	Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2013 році.....	44
7.2.	Капітальні інвестиції та поточні витрати у 2013 році.....	45
7.3.	Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2013 році.....	46
7.4.	Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення за джерелами фінансування у 2013 році.....	47
7.5.	Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2013 році.....	48
7.6.	Капітальні інвестиції та поточні витрати у 2013 році.....	49
7.7.	Структура капітальних інвестицій та поточних витрат у 2013 році.....	50
7.8.	Екологічні платежі, пред'явлені та фактично сплачені у всіх секторах у 2013 році.....	51
	МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ.....	52

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЯСНЕННЯ

Загальний забір води із природних водних джерел – обсяг вилучених водних ресурсів з природних водних об'єктів (включаючи ріки, озера, підземні горизонти). В загальний обсяг водозабору входять: шахторудникові води, що отримують при видобуванні корисних копалин. відкачуванні ґрунтових вод з будівельних котловин та ін. Показник включає також обсяг забору транзитної води для подачі у великі канали, нецентралізований забір води населенням із колодязів, артезіанських скважин, природних водойм і т.п.

Забір води із природних водних об'єктів для використання – обсяг вилучених водних ресурсів з природних водних об'єктів (включаючи ріки, озера, підземні горизонти) за виключенням обсягів вод, переданих іншим водокористувачам транзитом в інші водні об'єкти та втрат при транспортуванні.

Втрати води при транспортуванні – втрати води від місця забору до місця споживання (використання) на випаровування, фільтрування та ін. В показник не включаються обсяги води, яка передається для використання сторонньому споживачеві.

Споживання свіжої води – використання для задоволення потреб у воді всіх видів (поверхневих, підземних, пластових, шахтних та ін.) забраних або одержаних із водозаборів, що належать підприємству, комунальних водопроводів та інших водогосподарчих систем. До складу водовикористання не включаються обсяги зворотного і послідовного (повторного) використання вод, за винятком води, що надійшла на відшкодування втрат, а також колекторно-дренажні стоки.

Оборотне і послідовне (повторне) використання води – обсяг економії забору свіжої води за рахунок застосування системи зворотного і повторного водопостачання, включаючи використання стічних та колекторно-дренажних вод. До оборотного використання не відносяться втрати води в системах комунального та виробничого теплопостачання.

Використання води на виробничі потреби (за винятком потреб сільського господарства) – обсяг використаної води для технічних (технологічних) потреб промисловості, транспорту, будівництва та інших галузей народного господарства, включаючи надходження свіжої води для поповнення систем оборотного водопостачання, а також обсяги води, яка використовувалась у ставковому господарстві.

Використання води на господарсько-питні потреби – обсяг води, яка використовувалась для задоволення побутових та комунальних потреб населення (в тому числі на потреби працівників підприємств).

Використання свіжої води на сільськогосподарські потреби – обсяги води, які використовуються у сільському господарстві для задоволення всіх потреб, за виключенням зрошення.

Загальне водовідведення – обсяги води, скинутої у природні водні об'єкти та переданої іншим водокористувачам.

Скидання зворотних вод у поверхневі водойми – обсяги нормативно-чистих, нормативно-очищених і забруднених стоків (виробничих і комунальних), скинутих у поверхневі водойми.

Нормативно (умовно)-чисті зворотні води – виробничі і комунальні стоки, відведення яких без очищення в поверхневі природні водні об'єкти не призводить до порушення норм якості води в створі, що контролюється, або пункті водовикористання.

Нормативно-очищені зворотні води – стоки, які пройшли очищення на відповідних спорудах та відведення яких після очищення не призводить до порушення встановлених норм якості води в контрольному створі, або пункті водовикористання.

Забруднені зворотні води – виробничі та побутові (комунальні) стоки (включаючи шахтні, рудникові, пластові, дренажні), враховуючи залпові скиди, які надходять у поверхневі водні об'єкти без очищення, або після недостатнього очищення і містять забруднюючі речовини в кількості, що призводить до порушення встановлених норм якості води у контрольному створі. До них не входять обсяги стоків, що надходять на поля фільтрації, в накопичувачі, на рельєф місцевості і т.п.

Стаціонарне джерело виділення шкідливих речовин в атмосферне повітря – непересувний технологічний агрегат (установка, пристрій, апарат і т.п.), що виділяє в процесі експлуатації шкідливі речовини. До них відносяться і інші об'єкти (терикони, резервуари, і т.ін.).

Організовані джерела виділення шкідливих речовин – джерела, шкідливі речовини від яких надходять в систему газоходів або спеціального обладнання (труби, вентиляційні шахти, аераційні ліхтарі та ін.), а сама система дозволяє застосовувати для їх уловлення, газоочисні та пилоуловлюючі установки.

Неорганізовані джерела виділення – джерела, шкідливі речовини від яких надходять безпосередньо в атмосферу внаслідок негерметичності технологічних агрегатів, екологічної неоснащеності різних резервуарів, навантажувально-розвантажувальних систем (наприклад, місць навантаження та розвантаження цементу).

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел – загальна кількість всіх забруднень, що надійшли в повітряний басейн від джерел викидів, як після уловлення і очищення на організованих джерелах забруднення, так і без очищення від організованих і неорганізованих джерел забруднення. Сюди не

включаються викиди шкідливих речовин в результаті ерозії ґрунтів (пилових бур), лісових пожеж і т.п.

Забруднення атмосферного повітря – зміна складу і властивостей атмосферного повітря в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних факторів і (або) хімічних сполук, що можуть несприятливо впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.

Викиди забруднюючих речовин та парникових газів – надходження в атмосферне повітря забруднюючих речовин та парникових газів або їхніх сумішей.

Забруднююча речовина – речовина хімічного або біологічного походження, що присутня або надходить в атмосферне повітря і може прямо або опосередковано справляти негативний вплив на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.

Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел – загальна кількість забруднень, що надійшли в повітряний басейн під час роботи двигунів автомобільного, авіаційного, залізничного, водного транспорту та виробничої техніки.

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються в процесі людської діяльності і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Небезпечні відходи – відходи, фізичні, хімічні чи біологічні характеристики яких створюють чи можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними.

Поводження з відходами – дії, направлені на попередження (мінімізацію) утворення відходів, збір, транспортування, обробку (переробку), утилізацію, видалення, знешкодження та захоронення, включаючи контроль за цими операціями і нагляд за місцями видалення.

Зберігання відходів – тимчасове розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи на об'єктах до їх утилізації або видалення.

Оброблення (перероблення) відходів – здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних зі зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей відходів з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення.

Утилізація відходів – використання відходів як вторинних.

Знешкодження відходів – зменшення чи усунення небезпечності відходів шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення.

Захоронення відходів – остаточне розміщення відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях чи на об'єктах таким чином, щоб

довгостроковий шкідливий вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів.

Рекультивація земель – це комплекс робіт, направлених на відновлення продуктивності, господарської цінності земель, а також покращення умов навколишнього середовища.

Порушення земель – це дії, внаслідок яких землі втрачають господарську цінність або є джерелом негативного впливу на навколишнє середовище у зв'язку з порушенням ґрунтового покриву, гідрологічного режиму та утворення техногенного рельєфу в результаті господарської діяльності.

Ліс – це сукупність землі, рослинності, в якій домінують дерева та чагарники, тварин, мікроорганізмів та інших природних компонентів, що в своєму розвитку біологічно взаємопов'язані, впливають один на одного і на навколишнє середовище.

Площа лісового фонду – частина території, яка вкрита лісом, а також незайнята ним, але призначена для потреб лісового господарства. Лісовий фонд включає лісову площу, тобто територію вкриту лісом (фактично зайняту деревними породами, які утворюють насадження) та невкриту лісом, але призначену для лісовирощування (згарища, вирубки, пустирі, галявини, площі загиблих насаджень). Крім того, до складу лісового фонду включаються нелісова площа та сільськогосподарські угіддя (рілля, сіножаті, пасовища, площа боліт, пісків, балок, крутих схилів та інші території, надані для потреб лісового господарства), площі спеціального призначення (дороги, просіки, канали, садиби та ін.) пов'язані з веденням лісового господарства.

Лісовпорядкування – система заходів, що включає визначення кордонів, поділ лісу на наділи і ділянки лісонасаджень, групи, категорії захисту (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні та оздоровчі і т.ін.); інвентаризацію лісового фонду (площа лісу і запаси деревини), визначення розміру щорічного користування лісом (розрахункова лісосіка), лісовиділення та ін.

Введення насаджень до категорії цінних (високопродуктивних) лісових насаджень визначається виходячи з площі, яка віднесена до категорії цінних лісових насаджень, вирощених лісових культур (посадкою і посівом) і молодняків в результаті проведення заходів сприяння природному лісовідновленню, реконструкції малоцінних насаджень і рубок догляду.

Обсяг продукції, робіт та послуг лісового господарства – включає продукцію лісозаготівель, побічного лісокористування, роботи та послуги, пов'язані з лісогосподарською діяльністю, обраховані у фактичних оптових цінах.

Вкриті лісовою рослинністю землі – лісові землі, на яких зростають зімкнуті деревостани.

Ведення лісового господарства – здійснення комплексу заходів з охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів.

Лісосічний фонд – це запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі під час рубок головного користування.

Ліквідна деревина – деревина, яка може бути використана з господарською метою.

Відтворення лісу – посадка, посів та природне поновлення лісу на зрубках, згарищах, галявах, пустирях, та інших площах, що були під лісом.

Посадка лісу – роботи по посадці сіянців, саджанців, живців та іншого посадкового матеріалу на лісокультурних площах.

Посів лісу – роботи по висіву лісового насіння на лісокультурних площах, незалежно від способу посіву (ручний, механізований, авіапосів).

Природне поновлення лісу – сукупність заходів, що сприяють появі, збереженню підросту, молодняка найбільш цінних деревних порід (часткове розрихлювання ґрунту на зрубках, для забезпечення лісовідновлення в результаті нальоту насіння, збереження при рубках лісу підросту господарсько-цінних деревних порід тощо).

Рубки догляду за лісом – періодичні зруби в насадженнях частини дерев, чагарників, що проводяться з початку створення насаджень до головної рубки, з метою формування необхідного складу, форми насаджень та підвищення приросту.

Санітарні рубки – роботи з метою зрубу та збирання дерев, уражених та пошкоджених різними хворобами, шкідниками, а також збирання сухостійних, буреломних та вітровальних дерев.

Мисливське господарство – галузь, завданням якої є використання, охорона і відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо проведення полювання, розвиток мисливського спорту і мисливського собаківництва.

Мисливські угіддя – це всі земельні площі (ліси, поля, луки, болота) та акваторії, які є місцем, де мешкають мисливські тварини, і які можуть бути використані для ведення мисливського господарства, або для відлову цих тварин з метою розселення чи розведення.

Заповідник – унікальні або найбільш типові для географічних зон ділянки території, вилучені із господарського використання для збереження та вивчення природного комплексу. Метою заповідників є також відновлення цінних тварин і рослин.

Національний парк – великі природні території, суттєво не порушені людською діяльністю, де заборонена розробка ресурсів і чие призначення полягає у збереженні природи та живописних пейзажів національного і всесвітнього значення у наукових, освітніх і рекреаційних цілях.

Капітальні вкладення на охорону навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів – обсяги інвестицій на

будівництво, реконструкцію, розширення і технічне переоснащення конкретних екологічних і ресурсозберігаючих потужностей, споруд, установок, агрегатів і т.п. Сюди відносяться, зокрема, споруди і обладнання по очищенню виробничих і комунальних стічних вод, пилогазоочисні установки, системи оборотного водопостачання, протиерозійні, гідротехнічні споруди, рекультивація порушених земель (частково), споруди і об'єкти по охороні і відтворенню диких тварин, птахів і цінних рибних ресурсів, споруди по повному і комплексному використанню корисних копалин та ін. Сюди, як правило, не включаються капітальні витрати на технічне переоснащення, які направляються як на зниження загальних витрат виробництва, підвищення якості продукції і т.п., так і на охорону навколишнього середовища.

Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення – це всі витрати звітного року, пов'язані з поліпшенням об'єкта, яке призводить до збільшення майбутньої економічної вигоди, в першу чергу очікуваної від використання об'єкта, і на суму яких збільшується первинна вартість основного капіталу.

Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища – це витрати, які здійснюються на підтримку (утримання та експлуатацію) об'єкта (основних засобів природоохоронного призначення) в робочому стані, та входять до складу витрат поточного періоду.

Екологічні платежі включають збори за забруднення навколишнього природного середовища, що справляються за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти та розміщення відходів, штрафи за адміністративні правопорушення в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів, позови (претензії) про відшкодування збитків і втрат, заподіяних в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.